

**ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНИХ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ ЗДОБУВАЧІВ
ПЕРШОГО БАКАЛАВРСЬКОГО РІВНЯ ВИЩОЇ ОСВІТИ СПЕЦІАЛЬНОСТІ
«ПСИХОЛОГІЯ»**

Ольга Горіна

Дніпропетровський державний університет внутрішніх справ

Анотація:

У статті показано, що фахові компетентності бакалаврів з психології та необхідність їх формування в період професійного навчання – це вимога до становлення особистості стосовно самовдосконалення, здатності до самоорганізації, швидко адаптуватися до умов, що змінюються. В статті підкреслено, що компетентна людина завжди є суб'єктом власної життєдіяльності. Їй, разом із знаннями й уміннями, необхідними для виконання тієї чи іншої діяльності, притаманні спрямованість на досягнення високого результату в цій діяльності, активна позиція, ясна орієнтація в соціальній взаємодії, відповідальність перед собою та соціальним оточенням. Проаналізовано освітньо-професійні програми, які є нормативними документами закладів вищої освіти відповідно до Закону України «Про вищу освіту», визначено зміст навчання, обсяг кредитів необхідних для здобуття вищої освіти, перелік компетентностей фахівця-випускника вищої школи. Зроблено відповідні висновки стосовно проблеми підготовки молодих спеціалістів рівня бакалавра, важливості їх професійної діяльності для оздоровлення психічного стану в суспільстві.

Ключові слова: фахові компетентності, компетентнісний підхід, здобувачі вищої освіти, освітньо-професійні програми.

Аннотация:

Ольга Горина. Формирование профессиональных компетентностей соискателей первого бакалаврского уровня высшего образования специальности «психология»

В статье показано, что профессиональные компетентности бакалавров психологии и необходимость их формирования в период профессионального обучения - это требование к становлению личности по отношению к самосовершенствованию, способности к самоорганизации, быстро адаптироваться к изменяющимся условиям. В статье подчеркивается, что компетентный человек всегда является субъектом собственной жизнедеятельности. Ему, вместе со знаниями и умениями, необходимыми для выполнения той или иной деятельности, присущи направленность на достижение высокого результата в этой деятельности, активная позиция, ясная ориентация в социальном взаимодействии, ответственность перед собой и социальным окружением. Проанализированы образовательно-профессиональные программы, которые являются нормативными документами высших учебных заведений в соответствии с Законом Украины «О высшем образовании», определено содержание обучения, объем кредитов необходимых для получения высшего образования, перечень компетентностей специалиста-выпускника высшей школы. Сделаны соответствующие выводы по проблеме подготовки молодых специалистов уровня бакалавра, важности их профессиональной деятельности для оздоровления психического состояния в обществе.

Ключевые слова: профессиональные компетентности, компетентностный подход, соискатели высшего образования, образовательно-профессиональные программы.

Resume:

Olga Gorina. Formation of professional competencies of applicants for the first bachelor's level of higher education in the specialty "psychology".

The article shows that the professional competencies of bachelors in psychology and the need for their formation in the period of professional training is a requirement for the formation of personality in terms of self-improvement, ability to self-organization, quickly adapt to changing conditions. The article emphasizes that a competent person is always the subject of his own life. He, along with the knowledge and skills necessary to perform a particular activity, is characterized by a focus on achieving high results in this activity, an active position, a clear orientation in social interaction, responsibility to themselves and the social environment. Educational and professional programs, which are normative documents of higher education institutions in accordance with the Law of Ukraine "On Higher Education", the content of education, the amount of credits required for higher education, the list of competencies of a graduate are analyzed. Relevant conclusions were made regarding the problem of training young specialists at the bachelor's level, the importance of their professional activity for the improvement of mental state in society.

Key words: professional competencies, competency approach, applicants for higher education, educational and professional programs.

Постановка проблеми. Реалізований державний освітній стандарт в системі освіти пред'являє до фахівців освітніх установ абсолютно нові вимоги до здійснення професійної діяльності, яка має бути спрямована на розкриття пізнавального інтересу і соціальних компетентностей здобувачів освіти [3].

Для того, щоб дане завдання було реалізовано успішно, на сучасному етапі необхідно перебудувати роботу фахівців освітніх установ так, щоб по-новому якісно здійснювати висококваліфіковану навчально-освітню діяльність з підготовки майбутніх спеціалістів. Тому, в освітніх установах зараз затребувані компетентні фахівці, які вміють осмислити, перебудувати свою роботу відповідно до вимог, які висувуються до них та застосовувати на практиці в професійній діяльності сучасні інноваційні підходи.

Характерною особливістю сучасного суспільства стає його людиноцентристська спрямованість, згідно з якою найважливішим показником прогресу є індивідуальний розвиток особистості: її здібностей, мислення, задоволення пізнавальних запитів і потреб, забезпечення прав та свобод тощо. НТР спричинила різке зростання обсягу інформації, яку необхідно усвідомити, засвоїти, опрацювавши у свідомості, й використовувати на практиці. Водночас велика кількість інформації – ідей, теорій, технологій – швидко змінюється. У зв'язку з цим обсяг знань, набутих упродовж навчання, втрачає актуальність вже після 3-5 років професійної діяльності. У більшості сучасних наукомістких закладах саме з такою частотою відбувається радикальне оновлення професійних знань, конкурентоспроможні великі підприємства промисловості потребують постійного впровадження нової техніки та передових технологій і в такий спосіб вимагають постійної готовності працівників до змін характеру праці й самих професій, зростання загальноосвітнього та технічного рівнів.

Отже, об'єктивно виникає потреба у всебічному гармонійному розвитку всіх спеціалістів, які отримують професійні знання. Відтак майбутні фахівці повинні бути налаштовані на постійне оновлення своїх знань, професійних умінь і навичок, збагачення досвіду пізнавальної та практичної діяльності, що підкріплюється відповідними ціннісними орієнтаціями.

Таким чином, процес професійної підготовки в закладах вищої освіти має спрямовуватися на формування готовності до такої діяльності, що базується на потребі особистості у навчанні і вдосконаленні протягом життя.

Аналіз останніх досліджень і публікацій.

З великої кількості досліджень, присвячених вивченню питання професійної підготовки психологів, лише незначна частина присвячена вивченню їх професійних

компетентностей (В.Г.Бочарова, Г.А. Ларіонова, М.П.Гур'нова, М.І.Лук'янова, Р.В.Овчарова).

Г.А. Ларіонова визначає компетентність як освітній результат, що відображає підготовленість суб'єкта навчання до реального володіння методами і засобами професійної діяльності та вміння застосовувати їх на практиці. На думку В.О.Сластьоніна, важливою умовою професійно-особистісного зростання особистості вважається система ставлення до себе як до професіонала, до своєї праці, до змін у процесі професійної діяльності, до світу загалом [1].

Кандидат економічних наук Н.Тілікіна виділяє важливою такою компетентністю як креативність і вважає, що креативність (творчість, ініціативність) формується і розвивається за умов реалізації власного творчого потенціалу, нестандартного мислення та розширення власного світогляду і фантазування, які формуються і розвиваються завдяки наявності в особистості цікавості до знань, бажання і мотивації їх отримувати.

На думку Н.Тілікіної, компетентності формуються в навчально-освітній діяльності, в процесі засвоєння знань, формування умінь та навичок. «Основними методами розвитку навичок ХХІ для молоді є самонавчання (читання літератури, самостійне вивчення різних матеріалів, перегляд вебінарів тощо), пошук і отримання зворотного зв'язку від викладачів, наставників, роботодавців, навчання на досвіді інших (ментворкінг), спеціальні завдання (самостійні справи), розв'язання кейсів (дослідження конкретних ситуацій з пропозицією оптимальних шляхів розв'язання), розвиток в процесі роботи тощо» [3].

Сучасні науковці М.Євтух, К.Дубич, М.Роганова, Г.Шевченко та інші українські вчені констатують, що формування особистості, її індивідуальних якостей, життєвих компетентностей, залежить від особистісної моделі навчання, компетентісного та діяльнісного підходів у процесі професійної підготовки здобувачів освіти [1].

О.Пометун, визначає компетентності як спеціально структуровані (організовані) набори знань, умінь, навичок і ставлень, що їх набувають у процесі навчання. Вони дозволяють людині визначати і розв'язувати, незалежно від контексту (від ситуації) проблеми, характерні для певної сфери діяльності.

Науковець вважає, що компетентна людина завжди є суб'єктом власної життєдіяльності. Їй, разом із знаннями й уміннями, необхідними для виконання тієї чи іншої діяльності, притаманні спрямованість на досягнення високого результату в цій діяльності, активна позиція, ясна орієнтація в соціальній взаємодії, відповідальність перед собою та соціальним оточенням [1].

Аналіз психолого-педагогічної літератури свідчить про підвищену зацікавленість науковців у дослідженні проблеми формування професійних компетентностей бакалаврів з психології в період фахової підготовки у ВНЗ.

Проблема підготовки молодих спеціалістів першого рівня бакалавра, важливість їх професійної діяльності для оздоровлення психічного стану в суспільстві, потребує дослідження у відповідності до сучасних вимог.

Формулювання цілей статті. Метою даної статті є:

- визначення професійних компетентностей бакалаврів з психології та необхідність їх формування як вимога до становлення особистості стосовно самовдосконалення, здатності до самоорганізації, швидкої адаптації до умов, що змінюються в період професійної підготовки.

Виклад основного матеріалу дослідження.

Розв'язання цієї проблеми передбачає орієнтацію системи підготовки майбутнього фахівця на гуманістичну парадигму й особистісно орієнтовану освіту, що спрямовується на досягнення студентом професіоналізму у своїй діяльності.

Як відомо, професіоналізм – це підготовленість до виконання завдань професійної діяльності. Досягнення професіоналізму потребує визначення професійно значущих

якостей фахівця, з'ясування закономірностей його професійного зростання шляхом вивчення результативності діяльності, взаємопов'язаних досліджень особистісного і професійного розвитку.

Професійний розвиток передбачає зростання, становлення професійно значущих особистісних якостей і здібностей, знань та вмінь, активне та якісне перетворення особистістю свого внутрішнього світу, що приводить до принципової перебудови і способу життєдіяльності, зокрема творчої самореалізації у професії. Професійний розвиток тісно пов'язаний з особистісним, саме особистісні якості, перебуваючи під впливом професійної діяльності, забезпечують спрямованість особистості на самовдосконалення.

Сучасні вимоги до спеціаліста як середньої, так і вищої ланок освіти передбачають визначення його професійної праці як поліструктурної, поліпредметної, поліфункціональної системи, що містить, крім безпосередньо спеціальних, ще й дослідні, проектні, менеджерські та інші види діяльності. В умовах реального виробництва виникає потреба в розв'язанні завдань, пов'язаних з інтелектуальними труднощами та інтелектуальною ініціативою, з пошуком нових способів дій, миттєвої реакції на непередбачувані, позаштатні ситуації тощо. Саме в ході розв'язання таких завдань і формується творче мислення фахівця. Отже, майбутній спеціаліст повинен сформуватися як творча особистість ще під час навчання у вищих закладах освіти.

Реалізація творчого потенціалу людини, як суб'єкта професійної діяльності, забезпечує формування її професіоналізму від кваліфікації до компетентності. Як вважають вітчизняні науковці, професійна компетентність дає змогу фахівцю успішно виконувати різноманітні види професійної діяльності, вона синтезує у собі широкий спектр знань та практичних дій, відображає ступінь сформованості професійної культури спеціаліста і визначає результати його роботи. Тобто, професійна компетентність є мірою і головним критерієм професійної підготовленості та здатності суб'єкта праці виконувати завдання й обов'язки відповідно до посади, яку він займає.

Водночас у психолого-педагогічній літературі, професійна компетентність розглядається як інтегративна здатність, що не обмежена лише наявністю певного обсягу знань, умінь і навичок, а передбачає такі особистісні якості, що забезпечують можливість знайти й відібрати необхідне знання, спосіб дії в певній ситуації.

Такий підхід дозволяє зробити висновок, що формування особистості майбутнього фахівця у вищих закладах освіти має відбуватися на основі особистісно орієнтованого підходу, оскільки саме він базується на смисловому складнику будь-якого виду професійної діяльності і дозволяє майбутньому фахівцю змінювати свою індивідуальну професійну діяльність відповідно до вимог в сучасному суспільстві.

Принципово нове завдання у формуванні особистості майбутнього спеціаліста пов'язане з необхідністю усвідомлення самого себе як творчого професіонала через певний рівень професійної культури.

У психолого-педагогічній діяльності професійна культура розглядається як основа професійної компетентності, від якої залежить виконання функціональних обов'язків фахівця. Найбільш важливими її складовими є: рефлексивна, інформаційна культура, які характеризують такі компоненти як:

- 1) системний світогляд і модельне мислення;
- 2) конкретно-предметні знання, уміння, навички;
- 3) праксеологічний, рефлексивний та інформаційний елементи;
- 4) організаційно-діяльнісна компетентність праці, спілкування і саморозвитку;
- 5) професійна творча діяльність.

Системотворюючим чинником усієї професійної культури є рефлексивна культура, яка передбачає вміння правильно оцінювати свої потреби, мотиви, поведінку і співвідносити їх з думками інших людей; оцінювати систему своїх цінностей, моральні й соціальні якості, міркування про себе як про професіонала. Рефлексивна

культура важлива для розв'язання нестандартних (творчих) задач. У процесі підготовки майбутнього фахівця саме вона стає пусковим механізмом, який налаштовує молоду людину на саморозвиток, професійне зростання і творчість.

Інформаційна культура забезпечує здобувачам освіти можливість творчо працювати з інформацією: знаходити її, аналізувати та використовувати. Висококваліфікований фахівець повинен самостійно здобувати й ефективно опрацьовувати інформацію, володіти відповідними сучасними (зокрема комп'ютерними) технологіями, а також уміти організовувати й спрямовувати інформаційний потік у професійну діяльність. Не буде перебільшенням наша думка, що саме володіння інформацією дає можливість знаходити правильне рішення серед великої кількості можливих, а в умовах особистісно орієнтованого навчання, навчальна інформація використовується як засіб професійної діяльності та її спосіб регуляції. Отже, прийоми пошуку інформації, засвоєння методів і засобів її опрацювання стають важливим чинником формування особистості, оскільки налаштовують на постійний пошук іновачій щодо вдосконалення професійної діяльності.

Усвідомлення і прийняття індивідом власного досвіду, себе як особистості і майбутнього фахівця, сприяє його саморозвитку, свідомого оцінення своєї професійної спрямованості.

Відомо, що саме професійна спрямованість визначає коло потреб, мотивів пов'язаних з перевагами професій. Саме на підставі цих мотивів виникає прагнення стати фахівцем певного виду діяльності. Ці мотиви мають певну ієрархію, а саме:

- перша група визначає зміст професії, її об'єктивне призначення;
- друга група – відображає деякі мотиви престижу, суспільної значущості, особливості професії у суспільній свідомості;
- третя група мотивів пов'язана з можливістю особистості реалізувати свої матеріальні потреби, мотиви самоствердження, можливості розкриття професійних особливостей;
- четверта група мотивів відображає впевненість у своїх здібностях, у своєму покликанні, творчому потенціалі;
- мотиви п'ятої групи базуються на зацікавленості особистості суто зовнішніми, несуттєвими атрибутами професії без усвідомлення її складності та професійних труднощів.

У процесі формування особистості майбутнього фахівця не тільки з психології, особливу увагу слід приділяти розвитку мотивів саме першої групи, що пов'язані безпосередньо зі змістом обраної професійної діяльності. Адже високий рівень професійно-творчої спрямованості залежить від того, наскільки для здобувача освіти близьким і необхідним є об'єктивний зміст професії. Показником цього рівня стає зміст та глибина професійного інтересу, без якого неможливим стає оптимальна відповідність фахівця його професії. Адже розвиток творчих сил психолога у професійній діяльності забезпечується високим рівнем професійно-творчої спрямованості, що відображає єдність інтересів і творчого потенціалу.

Розвиток професійної творчості відбувається поступово і має таку послідовність:

- 1) професійно-вибіркове пізнавання, осмислення та усвідомлення проблемної ситуації;
- 2) виокремлення головної проблеми і постановка проблеми в заданих параметрах;
- 3) пошук підходів до розв'язання проблеми, вибір стратегії розв'язання, розробка ідеальної моделі реалізації стратегій;
- 4) логічне обґрунтування прийнятої ідеальної моделі та розв'язання проблеми шляхом реалізації творчої моделі на практиці.

Загалом можна стверджувати, що процес формування особистості майбутнього фахівця у сучасних умовах своєю кінцевою метою має залучення його до творчої діяльності, внаслідок чого він стає творчим.

Професійно-особистісний розвиток фахівця в цілому так і психолога, детермінується внутрішніми умовами – свідомістю й індивідуальною позицією під час професійного навчання. Найважливіша умова становлення професіонала-психолога полягає у зростанні рівня професійної самосвідомості. Рушійною силою цього процесу можуть бути такі внутрішні суперечності, які спрямовують особистість на їх подолання шляхом професійного самовдосконалення. Велику роль при цьому відіграють також моральні якості майбутнього фахівця, які забезпечують конструктивний, позитивний напрям саморозвитку.

Для забезпечення результатів саморозвитку здобувач має володіти навичками конструювати свій внутрішній світ, знаходити нові способи професійного зростання, опанувати нові знання, способи дій, технології, знаходити шляхи для досягнення особистісних змін через саморозкриття і самосприйняття. Використання даних навичок сприятиме формуванню організаційно-діяльничої компетентності, спрямованої на пошук нових, нестандартних, оптимальних рішень у роботі фахівця, принципово новий підхід до розв'язання проблемних завдань професійної діяльності.

Здобуття психологічної професійної освіти в процесі особистісно орієнтованої парадигми навчання набуває двостороннього характеру: зовнішній бік визначається опануванням знань, умінь, навичок, а внутрішній передбачає велику роботу особистості над своїм духовним світом, самовдосконаленням.

Найбільш значущим для професійно-особистісного розвитку фахівця-психолога є досвід самовдосконалення, що виявляється у зростанні її творчого потенціалу. Важливим фактором професійного зростання і творчої активності стає самосвідомість, у центрі якої перебуває позитивна Я-концепція, що об'єднує в єдину систему уявлення про себе саму, як людину та в майбутньому – спеціаліста за фахом. Інші елементи самосвідомості забезпечують при цьому регулятивний функціональний зв'язок між ними і взаємодію з інтегрованим «Я-образом» особистості.

Отже, проблема формування особистості майбутнього фахівця під час навчання у вищих закладах освіти пов'язана з усвідомлення себе творчим професіоналом, а психолого-педагогічна підтримка формування особистості спрямована на прилучення до творчої діяльності і передбачає розвиток його цілеспрямованості при розв'язанні творчих завдань.

Однак, важливою проблемою стають стереотипи мислення, так звана психологічна інерція, внаслідок якої виникають труднощі в ході створення чи застосування нового. Для усунення таких стереотипів необхідна допомога педагогів у стимулюванні творчої активності. Насамперед слід сформулювати в майбутнього фахівця впевненість у собі, своїх силах і в можливості вирішення поставленої задачі. Необхідно також всіляко підтримувати схильність до творчості, схвалювати будь-які творчі наміри та спроби. Педагогічна підтримка виявляється також у толерантності до нестандартних, неординарних пропозицій, ідей.

Розвиток професійної творчості майбутнього фахівця починається у процесі навчання з його залучення до розв'язання нестандартних, творчих завдань, які певним чином ієрархізовані й поступово ускладнюються.

Формування особистості майбутнього фахівця як творчої індивідуальності у процесі навчання відбувається тоді, коли освітній процес, що вибудовується на основі особистісно орієнтованої освіти, створює умови для творчого оволодіння цілісним досвідом професійної діяльності, а кожний майбутній фахівець у процесі навчання індивідуально, творчо поєднує основні складники минулого досвіду, привласнює культуру, творчий досвід професійної діяльності минулого.

Таким чином, в умовах модернізації освіти професійні установи оновлюють зміст освіти, освітнє середовище відповідно до вимог суспільства, підготовки самостійної, ініціативної, відповідальної, мислячої людини, здатної взаємодіяти з іншими у ситуації,

що швидко змінюється, реалізувати себе у полікультурному та багатоетнічному середовищі, шанувати загальнолюдські цінності й розуміти виклики часу.

Саме тому важливими є не тільки вміння оперувати власними знаннями, а й бути готовим змінюватись та пристосовуватись до нових потреб суспільства, оперувати й управляти інформацією, активно діяти, швидко приймати рішення, навчатись упродовж життя. Спрямованість освіти переважно на засвоєння системи знань, що була донедавна традиційною й виправданою, вже не відповідає сучасному соціальному замовленню. Згідно з дослідженнями Світового банку, за рівнем критичного мислення та здатності розв'язувати проблеми сучасного життя, які не мають простих рішень, наша країна перебуває наприкінці світового списку [3].

Соціально-економічний стан в суспільстві вимагає від молодої людини не тільки отримати академічні знання, а бути креативними, орієнтуватися в інформаційному просторі, критично визначати мотиви своєї життєдіяльності, брати на себе відповідальність, проявляти ініціативу, прогнозувати професійну перспективу, бачити свою соціальну роль, тощо.

Як відомо, більшість провідних компаній як міжнародного, так і вітчизняного рівнів, у практичній діяльності з підбору кадрів, використовують перелік навичок під назвою «Навички XXI сторіччя»:

- критично мислити та вміти комплексно вирішувати проблеми;
- перевіряти інформацію, аналізувати та оцінювати;
- усувати причини проблем, а не наслідки;
- мати знання основ ІТ-технологій та медіаграмотності;
- бути готовим до безперервної освіти, вчитися і переучуватися все життя;
- працювати віддалено, збирати і обробляти великий обсяг інформації;
- мати знання в суміжних сферах крім своєї спеціалізації;
- мати високі показники емоційного і соціального інтелекту, тощо.

Однак дуже повільно йде усвідомлення значимості та входження у зміст освіти таких ключових компетентностей як: уміння вчитися впродовж життя, соціальні і громадянські компетентності (вміння особи комунікувати з іншими людьми), підприємливість та фінансова грамотність (усвідомлено підходити до життєвої ситуації та застосовувати здобуті знання), загальнокультурна грамотність, екологічна грамотність і здорове життя, тощо. Дані компетентності мають стати ключовими в оновленому змісті освіти.

Освітньо-професійними програмами, які є нормативними документами закладів вищої освіти відповідно до Закону України «Про вищу освіту», визначено зміст навчання, обсяг кредитів необхідних для здобуття вищої освіти, перелік компетентностей фахівця-випускника здобувача вищої школи.

Вищий навчальний заклад – завершальний етап не тільки інтелектуального, а й соціального інтегрування молодої людини в систему соціальних відносин. Саме тому перед вищими закладами освіти поставлені такі практичні завдання розвитку здобувачів вищої освіти:

- активізувати національно-патріотичне виховання;
- залучати здобувачів вищої освіти до збереження і примноження традицій українського народу;
- популяризувати духовні й моральні цінності, притаманні українському народу;
- формувати психологічну готовність до створення стабільної сім'ї;
- сприяти вдосконаленню особистісних важливих якостей, тощо.

Сьогодні, безперечно, головне завдання науково-педагогічних працівників у процесі навчально-освітньої діяльності, навчити молоду людину творчо підходити до навчання та формування як професійних так і особистісних людських якостей.

Бакалавр з психології може виконувати свої функціональні обов'язки практично в усіх сферах діяльності, де існує взаємодія на рівнях «керівник-підлеглий», «підлеглий-керівник» та «підлеглий-підлеглий».

Таблиця 1

Спеціальні (фахові) компетентності бакалавра з психології

Шифр	Компетентності
ПК	оперувати категоріально-понятійним апаратом психології;
ПК	збирати, опрацьовувати, аналізувати та узагальнювати психологічну інформацію;
ПК	планувати, організовувати та здійснювати психологічні дослідження;
ПК	надавати індивідуальну та групову психологічну допомогу, консультації;
ПК	здійснювати профілактичну психологічну діяльність;
ПК	продовжувати самонавчання та саморозвиток;
ПК	готувати психологічні рекомендації відповідно до ситуації;
ПК	аналізувати вітчизняний та зарубіжний психологічний досвід;
ПК	дотримуватися норм професійної етики;
ПК	розуміти природу психічних явищ, поведінки, дій, вчинків

Висновки. Соціально-економічна нестабільність, політичні суперечності, міграційні процеси (залишення сімей, пошуки роботи не за фахом у європейських країнах), ускладнюють психічну життєдіяльність суспільства. Тому фахівці – психологи мають бути висококваліфікованими, конкурентоспроможними у різних галузях та сприяти оздоровленню суспільства.

В критеріях оцінювання навчальних досягнень у системі вищої освіти компетентність визначається як загальна здатність, що базується на знаннях, досвіді, цінностях, здібностях, набутих завдяки навчанню. Професійна компетентність – здатність ефективно й творчо застосовувати знання та вміння в міжособистісних відносинах – ситуаціях, що передбачають взаємодію з іншими людьми в соціальному контексті так само, як і в професійних ситуаціях і мають бути сформовані в період професійної підготовки в навчальному закладі.

Проблема підготовки молодих спеціалістів першого рівня бакалавра, важливість їх професійної діяльності для оздоровлення психічного стану в суспільстві, потребує дослідження у відповідності до сучасних вимог.

Список використаних джерел

1. Горіна О.Т. Життєві компетентності випускника закладів загальної середньої освіти та підвищення якості освіти: Стаття.-Матеріали XVIII Міжрегіональної науково-практичної конференції: Збірник наукових праць.- Павлоград, 2019.- с.3-10
2. Закон України «Про освіту» прийнятий 5 вересня 2017 року.- [Електронний ресурс].- Режим доступу:<http://mon.gov.ua/nova-ukr>.
3. Тілікіна Н.В. Навички XXI століття: Стаття (інформаційні матеріали). - Кіберб, ДІСМП, 2020. [Електронний ресурс]. - Режим доступу. -<https://dismp.gov.ua/navuchky-khkhki>-

References

1. Gorina O.T. (2019). Life competencies of graduates of general secondary education and improving the quality of education: Article.- Proceedings of the XVIII Interregional scientific-practical conference: Collection of scientific works.- Pavlograd, p.3-10. [in Ukrainian]
2. The Law of Ukraine "On Education", adopted on September 5, 2017.- [Electronic resource] .- Access mode: <http://mon.gov.ua/nova-ukr>. [in Ukrainian]
3. Tilikina N.V. (2020). Skills of the XXI century: Article (information materials). - Cyberb, DISMP. [Electronic and resource]. - Access mode. -<https://dism.gov.ua/navychky-khkh>- [in Ukrainian]

Відомості про автора:

Горіна Ольга Теофілівна

gorinaotot@gmail.com

Дніпропетровський державний
університет внутрішніх справ (ДДУВС)
просп. Гагаріна, 26, м. Дніпро, 49005, Україна.

*Матеріал надійшов до редакції
Прийнято до друку.....*

Information about the author:

Gorina Olga Teofilivna

gorinaotot@gmail.com

Dnipropetrovsk State
University of Internal Affairs (DDUVS)
ave. Gagarina, 26, Dnipro, 49005, Ukraine

*Received at the editorial office
Accepted for publishing.....*

Горіна Ольга Теофілівна – кандидат педагогічних наук, доцент кафедри психології та педагогіки, Дніпропетровський державний університет внутрішніх справ (м. Дніпро);

Горина Ольга Теофиловна – кандидат педагогических наук, доцент кафедры психологии и педагогики, Днепропетровский государственный университет имени внутренних дел (г. Днепр);

Gorina Olga Teofilivna - Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor of Psychology and Pedagogy, Dnipropetrovsk State University of Internal Affairs (Dnipro);